

เอกสารสรุปผลการถอดบทเรียน

โครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

แปลงใหญ่มังคุด หมู่ ๙ ตำบลวังโตนด อำเภอหนายายงาม จังหวัดจันทบุรี

@PHOTO BY GOLDEN_NEUNG

จัดทำโดย

กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี

กรมส่งเสริมการเกษตร

แปลงใหญ่มังคุด หมู่ ๙ ตำบลวังไทร อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี

ข้อมูลแปลง

สมาชิก : มีจำนวน ๗๖ ราย

พื้นที่การผลิต : ๔๕๘ ไร่

ประธานแปลง : นายสมศักดิ์ เลขการ (เกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า (ศพก.) อำเภอนายายอาม)

ประเภทแปลง : AA

การจัดตั้งกลุ่ม : วิสาหกิจชุมชนบ้านหินกอง

ที่ตั้งกลุ่ม : ๑๒/๑ หมู่ ๙ ตำบลวังไทร อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี

(ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี

พิกัดที่ตั้งกลุ่ม : (ที่ทำกรกลุ่ม) ๔๘ P X : ๘๒๐๖๕๘ Y : ๑๔๐๗๓๘๗

นายสมศักดิ์ เลขการ

ประธานแปลงใหญ่มังคุดตำบลวังไทร
และประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ
การผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอนายายอาม

นายมนี ภาวะเปลื้อง

ผู้จัดการแปลงใหญ่มังคุดตำบลวังไทร
อำเภอนายายอาม

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

แปลงใหญ่มังคุด ตำบลวังโตนด อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมังคุด ตามนโยบายระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของรัฐบาล ตั้งแต่ปี ๒๕๖๐ ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน ๗๖ ราย พื้นที่การผลิตมังคุด จำนวน ๔๕๘ ไร่ ซึ่งในแต่ละปีมักมีปัญหาเรื่องต้นทุนการผลิตสูง ค่าจ้างแรงงานด้านการเกษตร ราคา และปริมาณผลผลิตที่ไม่แน่นอน สมาชิกส่วนใหญ่มีการจำหน่ายผลผลิตในรูปแบบต่างคนต่างขาย และส่วนใหญ่เป็นการขายผลผลิตแบบคละเกรด ทำให้เกิดการขาดอำนาจต่อรองของเกษตรกร ผลผลิตราคาตกต่ำ จากปัญหาดังกล่าว กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่อำเภอนายายอาม จึงได้รวมตัวกันสมัครเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยกลุ่มได้วางเป้าหมายของการรวมกลุ่ม ผลักดันให้เกษตรกรรวมกลุ่มในการผลิต และมีการบริหารจัดการร่วมกันเพื่อร่วมกันจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพราคาเป็นธรรม เพื่อลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ตลอดจนการจัดการด้านการตลาด จากกิจกรรมต่างๆ เช่น การตรวจวิเคราะห์ดิน การผลิตสารชีวภัณฑ์ การผลิตและ ใช้อยู่อินทรีย์ การผลิตและใช้น้ำหมักคุณภาพสูง นำเครื่องจักรกลมาปรับใช้เพื่อทดแทนแรงงานคน กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ การให้ปุ๋ยทางระบบน้ำ การปลูกพืชแบบผสมผสานเพื่อให้สอดคล้องกับระบบนิเวศ ฝึกอบรมการผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานตรงความต้องการของตลาด และการขอ รับรองมาตรฐาน GAP จัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านหินกอง มีคณะกรรมการเพื่อมอบหมายหน้าที่ ความรับผิดชอบที่ชัดเจน และจัดทำระเบียบข้อกำหนดของกลุ่ม มีการผลิตตามรูปแบบตลาดนำการผลิต โดยการเพิ่มช่องทางการตลาด และเพิ่มมูลค่าผลผลิตมังคุดให้มากขึ้น ขายผลผลิตมังคุดได้ทุกเกรดคุณภาพ ให้สมาชิกมีการคัดแยกเกรดคุณภาพ มังคุดให้ตรงกับความต้องการของตลาด นอกจากนี้ยังมีการขยายผลให้กับกลุ่มแปลงใหญ่ และกลุ่มชาวสวน มังคุดในพื้นที่อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี ได้เข้ามาเรียนรู้ หรือเชิญให้ไปเป็นวิทยากร เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันที่สามารถนำมาปรับใช้กับกลุ่มได้ เป็นการขยายเครือข่าย และ สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร ชาวสวนมังคุดต่อไป

๒. สถานการณ์

แปลงใหญ่มังคุด หมู่ ๙ ตำบลวังโตนด อำเภอนายายอาม เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ในปี ๒๕๖๐ มีสมาชิก ๗๖ ราย พื้นที่การผลิตมังคุด ๔๕๘ ไร่ ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย มีพื้นที่ปลูกประมาณ ๓-๕ ไร่ ปริมาณผลผลิตมังคุด เฉลี่ย ๔๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย ๘,๖๕๐ บาทต่อไร่ สมาชิกขาดความรู้เรื่องเทคโนโลยีการผลิตที่ตรงกับความต้องการของตลาด ต้นทุนการผลิตสูง แต่ผลผลิตมังคุดได้ปริมาณน้อย ส่วนใหญ่ยังไม่ได้การรับรองมาตรฐาน GAP และขายผลผลิตมังคุดแบบเหมารวม ไม่มีการคัดเกรด สำนักงานเกษตรอำเภอจึงได้ลงพื้นที่ประชุมสมาชิกกลุ่มเพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการ และจัดเวทีวิเคราะห์เพื่อวางแผนการดำเนินงาน โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน ๓ ปี

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

จากการจัดทำเวทีวิเคราะห์กลุ่ม สรุปผลได้ดังนี้

จุดแข็ง

๑. กลุ่มแปลงใหญ่มังคุดตำบลวังโตนด มีความเข้มแข็ง และมีโครงสร้างคณะกรรมการที่เหมาะสม
๒. มีกฎระเบียบในการดำเนินงานกลุ่ม
๓. มีมาตรฐานการคัดเลือกคุณภาพมังคุดไว้อย่างชัดเจน
๔. ผลผลิตของกลุ่มมีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด
๕. สมาชิกกลุ่มสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันวางแผน แก้ปัญหา และเรียนรู้ร่วมกัน
๖. สมาชิกกลุ่ม มีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

จุดอ่อน

๑. ไม่สามารถผลิตมังคุดคุณภาพให้เพียงพอกับความต้องการของตลาดได้
๒. เกษตรกรบางรายยังมีการขายมังคุดแบบเหมารวมไม่มีการคัดเกรด
๓. ขาดแคลนแรงงานในช่วงที่มีผลผลิตมาก

โอกาส

๑. หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนให้การสนับสนุนด้านต่างๆ เช่น อบรมให้ความรู้ ศึกษาดูงาน สนับสนุนปัจจัยการผลิต เป็นต้น

อุปสรรค

๑. สภาพดินฟ้าอากาศไม่อำนวยทำให้ ไม่สามารถควบคุมปริมาณผลผลิตได้
๒. การวางแผนการตลาดยังทำไม่ได้สมบูรณ์ เนื่องจากปริมาณผลผลิตไม่แน่นอน
๓. ไม่มีคลังในพื้นที่

คณะกรรมการกลุ่มร่วมกับสมาชิก จึงได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายการพัฒนาแปลงและกิจกรรมให้
เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ๕ ได้ ดังนี้

ประเด็นการ พัฒนา	เป้าหมาย				กิจกรรมที่ดำเนินการ
	เป้าหมายการพัฒนา		เป้าหมาย		
	ปี ๖๐/๖๑	ปี ๖๑/๖๒	ปี ๖๐/๖๑	ปี ๖๑/๖๒	
๑. ลดต้นทุน การผลิต	ลดลงร้อยละ ๒๐ จาก ๘,๖๕๐ บาท/ไร่ เป็น ๖,๗๔๗ บาท/ไร่	ลดลงร้อยละ ๒๐ จาก ๖,๕๔๐ บาท/ไร่ เป็น ๔,๘๗๐ บาท/ไร่	๗๖ ราย	๗๖ ราย	- อบรมเกษตรกรเรื่อง การเก็บตัวอย่างดินเพื่อ การวิเคราะห์ และเก็บ ตัวอย่างดินส่งตรวจ - อบรมให้ความรู้ เกษตรกร การผลิตและ การใช้สารชีวภัณฑ์ปุ๋ย อินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพ คุณภาพสูง และผสม ปุ๋ยเคมีใช้เองใช้เอง

ประเด็นการ พัฒนา	เป้าหมาย				กิจกรรมที่ดำเนินการ
	เป้าหมายการพัฒนา		เป้าหมาย		
	ปี ๖๐/๖๑	ปี ๖๑/๖๒	ปี ๖๐/๖๑	ปี ๖๑/๖๒	
๒. เพิ่มผลผลิต	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐ จาก ๔๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๖๐๐ กิโลกรัม/ไร่	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐ จาก ๖๐๐ กิโลกรัม/ ไร่ เป็น ๘๐๐ กิโลกรัม/ ไร่	๗๖ ราย	๗๖ ราย	- จัดกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้จาก แปลงที่ประสบ ความสำเร็จ
๓. เพิ่มคุณภาพ	- ผ่านการรับรอง มาตรฐาน GAP	- ผ่านการรับรอง มาตรฐาน GAP	๗๖ ราย	๗๖ ราย	- อบรมให้ความรู้และ ตรวจประเมินแปลง GAP
	- ผลิตผ่าน มาตรฐานรับรอง เกษตรอินทรีย์	- ผลิตผ่าน มาตรฐานรับรอง เกษตรอินทรีย์	๓ ราย	๓ ราย	- อบรมให้ความรู้ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์
๔. การตลาด	-	มีการรวบรวมผลผลิต มังคุด	-	๔๓ ตัน	- รวบรวมผลผลิตมังคุด - จัดเวทีเชื่อมโยง การตลาด - เจรจากรัฐกับผู้รับซื้อ
		ขายผลผลิตผ่าน ตลาดออนไลน์/ ไปรษณีย์ไทย	-	๑ ตัน	- ประชุม/อบรมการทำ ตลาดออนไลน์
		จัดทำแผนธุรกิจของ กลุ่ม	๑ แผน	๑ แผน	-จัดทำแผนธุรกิจ
๕. การบริหาร จัดการ	มีโครงสร้าง คณะกรรมการ บริหารจัดการกลุ่ม	มีโครงสร้าง คณะกรรมการ บริหารจัดการกลุ่ม	๑ โครงสร้าง	๑ โครงสร้าง	- จัดโครงสร้างการ บริหารจัดการกลุ่ม เช่น คณะกรรมการ กฎระเบียบ กติกา และ ข้อตกลงของกลุ่ม

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

กลไกการบริหารงาน โดยมีหน่วยงานภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมบูรณาการ ดังนี้

สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี ให้การสนับสนุนในการขับเคลื่อนงานตามแผนที่วางไว้เช่น การประชุมเครือข่ายคณะกรรมการ ศพก.และแปลงใหญ่ ระดับจังหวัด เพื่อเป็นการสร้างเครือข่าย แลกเปลี่ยน ข้อคิดเห็น ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข , การจัดประชุมเครือข่ายแปลงใหญ่มังคุด ที่ทำการตลาดแบบ ประมูลเพื่อสร้างโอกาสและความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม , สนับสนุนปัจจัย กับกลุ่มแปลงใหญ่มังคุดตำบลวังโตนด อำเภอ นายายอาม เป็นตระกร้าพลาสติกใส่ผลผลิต ขนาดบรรจุ ๒๕ กิโลกรัม จำนวน ๙๑๒ ใบ งบประมาณ ๑๑๔,๐๐๐ บาท

สถานีพัฒนาที่ดินจันทบุรี กรมพัฒนาที่ดิน ร่วมอบรมให้ความรู้กับสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่มังคุด ตำบลวังโตนด อำเภอ นายายอาม เรื่อง การตรวจวิเคราะห์ดิน การผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และน้ำหมักชีวภาพ เพื่อลด ต้นทุนการผลิต ณ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ตำบลวังโตนด อำเภอ นายายอาม จังหวัดจันทบุรี

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดจันทบุรี กรมส่งเสริมสหกรณ์ เชิญร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อทบทวน ช่องทางการตลาดสินค้าเกษตรแปลงใหญ่ และแก้ไขปัญหาในการเข้าถึงช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตร แปลงใหญ่

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดจันทบุรี ให้สมาชิกได้เข้ารับการอบรมการทำบัญชีต้นทุนอาชีพ จากครูบัญชีของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดจันทบุรี โดยครูบัญชีอาสาจะเป็นต้นแบบด้านการทำบัญชี พร้อมสอนแนะนำเกษตรกรให้ทำบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน และบัญชีต้นทุนอาชีพ ซึ่งจะทำให้เกษตรกรรู้ รายรับ รายจ่าย สามารถคำนวณกำไร -ขาดทุนต่อรอบการผลิต และรู้ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพของ ตนเอง ขณะเดียวกันสามารถนำข้อมูลทางบัญชีมาวางแผนการผลิต และปรับลดต้นทุนที่ไม่จำเป็นซึ่งจะทำให้ สมาชิกมีรายได้เพิ่มมากขึ้น มีเงินเหลือเก็บและปลดหนี้ได้ และสามารถบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด ของตนเองได้ในอนาคต

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๖ จันทบุรี จัดอบรมให้ความรู้เรื่องมาตรฐาน GAP และให้ บริหารตรวจให้การรับรองกับเกษตรกร

ทั้งนี้ในการขับเคลื่อนงานและการดำเนินงานของกลุ่มกับสมาชิก จะสื่อสารโดยได้มีการจัดประชุม สมาชิกเป็นประจำตลอดช่วงฤดูการผลิต เพื่อเป็นการติดตาม รับฟัง และร่วมกันปรึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหา ต่างๆ ให้กับสมาชิก ในช่วงที่มีการรวบรวมผลผลิตมังคุดสมาชิกกลุ่มมีการสื่อสารกันตลอดเวลา ผ่านทางไลน์ กลุ่มแปลงใหญ่มังคุดวังโตนด เช่น แจ้งเรื่องการรวบรวมผลผลิตมังคุด ราคาผลผลิตที่ได้ในแต่ละวัน กฎ กติกา และระเบียบซึ่งกลุ่มได้กำหนดขึ้น รวมทั้งองค์ความรู้ต่างๆ ที่สมาชิกได้ไปเรียนรู้ก็จะนำมาแบ่งปันกันภายใน กลุ่ม และตลอดการจัดตั้งกลุ่ม

๕. การสนับสนุน

กรมส่งเสริมการเกษตร ให้งบประมาณสนับสนุนปัจจัย กับกลุ่มแปลงใหญ่มังคุดตำบลวังโตนด อำเภอ นายายอาม เป็นตระกร้าพลาสติกใส่ผลผลิต ขนาดบรรจุ ๒๕ กิโลกรัม เพื่อใช้ในกิจกรรมการคัดเกรดมังคุดขาย ในรูปแบบการประมูลและออนไลน์ และสร้างเครือข่ายกลุ่มประมุลมังคุดเพื่อช่วยในการทำการตลาดให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้

การจัดการการตลาด

- ฝึกอบรมและฝึกสอน รวบรวม คัดเกรด ผลผลิต

สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่มังคุดตำบลวังโตนด มีการเก็บเกี่ยวผลผลิตมังคุดที่มีคุณภาพ ไม่เก็บมังคุดที่ตก ดินมาปนขาย หลังจากนั้นจึงดำเนินการคัดเกรดคุณภาพตามขนาดที่กำหนด และนำส่งกลุ่ม เพื่อรวบรวม ผลผลิต โดยมีหลักเกณฑ์การคัดมังคุดตามไซส์ ดังนี้

๑. มั่นรวม คือ ขนาดผลต้องไม่รอดห่วงฟ้า และมีลักษณะผิวมัน ๙๕ % มีน้ำหนัก ๘๐ กรัมขึ้นไป

๒. มั่นลาย คือ ขนาดผลต้องไม่รอดห่วงฟ้ามีน้ำหนัก ๘๐ กรัมขึ้นไป

๓. มั่นจิว คือ มีลักษณะผิวมันและขนาดผลไม่รอดห่วงขาว มีน้ำหนัก ๖๕-๘๐ กรัม

๔. กาก คือ ขนาดผลต้องไม่รอดห่วงฟ้า มีน้ำหนัก ๘๐ กรัมขึ้นไป

๕. ตกไซส์ คือ มังคุดที่มีลักษณะ หูสองหู วงงหัก ขนาดผลรอดห่วงขาว

๖. ดำ คือ มังคุดดำไม่ตกดิน

๗. แดก

- ประสานงานกับสำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ใส่มังคุด ขนาดบรรจุ ๕ กิโลกรัม โดยกลุ่มมีแผนที่จะจำหน่ายผลผลิตมังคุดทางระบบออนไลน์ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้ผลผลิต

- การรวบรวมผลผลิต

กลุ่มแปลงใหญ่มังคุด ตำบลวังโตนด อำเภอ นายายอาม ดำเนินการรวบรวมผลผลิตมังคุด ให้กับ สมาชิกแปลงใหญ่ โดยมีกระบวนการดำเนินงาน ดังนี้

ปี ๒๕๖๒ มีการรวบรวม ๓๐ ครั้ง ตั้งแต่ วันที่ ๓๑ มีนาคม - ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒

ขั้นตอนการรวบรวมผลผลิต

๑. ลงทะเบียนรับผลผลิต

๒. การคัดเกรด

๓. นำผลผลิตมังคุดซั้งน้ำหนัก

๔. ส่งผลผลิตให้ผู้รับซื้อผลผลิต (ล้ง)

ผลการดำเนินการรวบรวมผลผลิต

- มีเกษตรกรสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่มังคุดตำบลวังโตนด เข้าร่วมรวบรวมผลผลิต จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๖๘ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ๗๖ ราย
- ปริมาณผลผลิตที่รวบรวม ตั้งแต่วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๒ ถึง วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒ (๓๐ ครั้ง) จำนวน ๔๒,๑๐๒ กิโลกรัม
- มูลค่ารวมราคารวบรวมผลผลิต ๑,๙๑๔,๗๓๖ บาท
- ราคาเฉลี่ย ๔๕.๔๗ บาท/กิโลกรัม ซึ่งได้ราคาเฉลี่ยสูงกว่าราคาตลาดทั่วไปที่ขายได้ราคาเฉลี่ย ๔๐.๐๙ บาท/กิโลกรัม
- สามารถขายผลผลิตได้ทุกเกรดคุณภาพ ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๑ ด้านการลดต้นทุน

๑. ผลผลิต (Output) สามารถลดต้นทุนได้จาก ๖,๕๔๐ บาทต่อไร่ เป็น ๔,๘๗๐ บาทต่อไร่ ลดลง ๑,๖๗๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๕๔ จากกิจกรรม ดังนี้
  - ๑.๑ ลดต้นทุนจากการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผลไม้ให้ได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการทั้งในและต่างประเทศ (ทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง ลำไย) ปี ๒๕๖๒ ได้รับการ สนับสนุน ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๑๖ ทำให้สมาชิกสามารถลดต้นทุน ได้จำนวน ๕๐๐ บาทต่อไร่
  - ๑.๒ ลดต้นทุนจากการใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตพืช เช่น น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ ทำให้สามารถลดต้นทุน ได้จำนวน ๖๐๐ บาทต่อไร่
  - ๑.๓ ใช้สารเคมีและปัจจัยการผลิตอย่างถูกต้อง และปลอดภัยตามช่วงเวลาการผลิต ทำให้สามารถลดต้นทุน ได้จำนวน ๕๗๐ บาทต่อไร่

๒. ผลลัพธ์ (Outcome) ผลลัพธ์ที่เกิดจากการลดต้นทุน ในครั้งนี้เกิดผลลัพธ์ต่อเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ ดังนี้

- ๒.๑ เกษตรกรมีรายได้เพิ่มจากการลดต้นทุนการผลิต
- ๒.๒ เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการผลิตสารชีวภัณฑ์ และน้ำหมักชีวภาพ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการลดต้นทุนได้

๓. ผลกระทบ (Impact) จากการที่เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลดต้นทุนการผลิตส่งผลกระทบทังด้านบวก และด้านลบ ดังนี้

- ๓.๑ เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (ด้านบวก)
- ๓.๒ จากการลดการใช้สารเคมี ทำให้สุขภาพเกษตรกรมีความปลอดภัยมากขึ้น (ด้านบวก)

๒ ด้านการเพิ่มผลผลิต

๑. ผลผลิต (Output) จากเป้าหมายมีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นจาก ๖๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๘๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เพิ่มขึ้น ๒๐๐ กิโลกรัมต่อไร่
๒. ผลลัพธ์ (Outcome) ผลลัพธ์ที่เกิดจากการเพิ่มผลผลิต ในครั้งนี้เกิดผลลัพธ์ต่อเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ ดังนี้ เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากมีผลผลิตที่มีคุณภาพ ทำให้ผลผลิตได้ราคาสูง

๓. ผลกระทบ (Impact) จากการที่เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลดต้นทุนการผลิตส่งผล
กระทบทั้งด้านบวก และด้านลบ ดังนี้

๓.๑ เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (ด้านบวก)

๓.๒ เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น (ด้านบวก)

๓. ด้านการเพิ่มคุณภาพและมูลค่าผลผลิต

๑. ผลผลิต (Output)

๑.๑ สมาชิกได้รับมาตรฐาน GAP ทุกราย

๑.๒ ผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐานเดียวกัน มีการคัดเกรดคุณภาพสินค้า

๑.๓ ศึกษาดูงานแปลงที่ประสบความสำเร็จ

๒. ผลลัพธ์ (Outcome)

๒.๑ เกษตรกรได้รับมาตรฐาน GAP

๒.๒ สามารถผลิตสินค้าได้มาตรฐานมากขึ้น

๒.๓ เกษตรกรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการศึกษาดูแปลง เพื่อนำไปปรับใช้ในสวนของตน

๓. ผลกระทบ (Impact)

๓.๑ เกษตรกรมีมาตรฐานการผลิตสินค้า ได้รับการยอมรับจากผู้ประกอบการมากขึ้น

๓.๒ ผลิตได้คุณภาพเป็นที่พึงพอใจกับตัวเกษตรกร และผู้ประกอบการ

๓.๓ จากการศึกษาดูแปลงทำให้เกษตรกรเกิดการพัฒนาคุณภาพผลผลิตเพิ่มมากขึ้น

๔ ด้านการตลาด

๑.ผลผลิต (Output)

๑.๑ มีเกษตรกรสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่มังคุดตำบลวังโตนด เข้าร่วมรวมผลผลิต จำนวน ๑๘ คน คิด
เป็นร้อยละ ๒๓.๖๘ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ๗๖ ราย

๑.๒ ปริมาณผลผลิตที่รวบรวม ตั้งแต่วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๒ ถึง วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒ (๓๐
ครั้ง) จำนวน ๔๒,๑๐๒ กิโลกรัม

๑.๓ มูลค่ารวมราคารวบรวมผลผลิต ๑,๙๑๔,๗๓๖ บาท

๑.๔ ราคาเฉลี่ย ๔๕.๔๗ บาท/กิโลกรัม ซึ่งได้ราคาเฉลี่ยสูงกว่าราคาตลาดทั่วไปที่ขายได้ราคาเฉลี่ย
๔๐.๐๙ บาท/กิโลกรัม

๒. ผลลัพธ์ (Outcome) เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการรวบรวมผลผลิต สามารถขาย
สินค้าได้ทุกเกรด คุณภาพ

๓. ผลกระทบ (Impact)

๓.๑ เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น มีช่องทางทางการตลาดมากขึ้น เกิดอำนาจต่อรองด้านการตลาด

๓.๒ เกิดการพัฒนาคุณภาพสินค้าให้มีมาตรฐานสูงขึ้น

๓.๓ ผู้ประกอบการมีความเชื่อมั่นคุณภาพผลผลิตของกลุ่ม

๓.๔ ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐราชการ และเอกชน ในด้านการทำสื่อ
ประชาสัมพันธ์ เช่น กรมฯ เขตฯ จังหวัด สื่อเอกชน

๕ ด้านการบริหารจัดการ

๑. ผลผลิต (Output)

๑.๑ มีการจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่ม และมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน

๑.๒ มีการกำหนดกฎระเบียบของกลุ่ม และมีการบริหารจัดการร่วมกัน

๒. ผลลัพธ์ (Outcome) เกิดการรวมกลุ่มบริหารจัดการผลผลิต การตลาดร่วมกัน

๓. ผลกระทบ (Impact)

๓.๑ กลุ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้น เกิดความรัก และสามัคคีกัน

๓.๒ ได้รับการยอมรับจากหน่วยงาน และภาคเอกชนต่างๆ

๓.๓ เกษตรกรเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีแรงจูงใจในการพัฒนาผลผลิต

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

ด้านเศรษฐกิจ (การนำเทคโนโลยี งานวิจัยมาปรับใช้)

การให้ปุ๋ยทางระบบน้ำ ช่วยให้เกษตรกรประหยัดแรงงานในการให้ปุ๋ย เนื่องจากการใส่ปุ๋ยโดยใช้แรงคนต้องอาศัยแรงงานค่อนข้างมาก และการให้ปุ๋ยมักไม่ค่อยทั่วถึง การให้ปุ๋ยพร้อมกับการให้น้ำพืช นอกจากจะสะดวกในการให้ปุ๋ยแล้ว ยังสามารถให้ปุ๋ยได้บ่อยครั้งตาม ความเหมาะสม ระบบการให้น้ำพืชสมัยใหม่สามารถทำให้ปุ๋ยกระจายในแปลงปลูกพืช ทำให้พืชได้รับปุ๋ย อย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอตลอดแปลงเพาะปลูก โดยการใช้ท่อส่งน้ำ และหัวจ่ายน้ำ ช่วยให้เกษตรกรประหยัดปุ๋ย ช่วยลดการสูญเสียเนื่องจากการตกค้างในดิน ช่วยลดการสูญเสียจากการชะล้างปุ๋ยออกไปเลยเขตรากพืช ช่วยลดการสูญเสียจากการขนส่งปุ๋ยเข้าไปในแปลงปลูกพืช ช่วยลดปัญหาการถูกชะล้างเมื่อฝนตกหลังจาก การให้ปุ๋ยไปแล้ว ช่วยลดเครื่องมือ และอุปกรณ์ในการใส่ปุ๋ย เพราะปุ๋ยที่ใช้เป็นปุ๋ยน้ำ ไม่ใช่ปุ๋ยเม็ดซึ่งจำเป็นต้องใช้แรงงาน และเครื่องมือในการเตรียมการและการขนย้ายมากกว่า และสามารถให้ปุ๋ยตามปริมาณและความต้องการของพืชได้ สามารถกำหนดปริมาณ และสัดส่วนปุ๋ยที่แน่นอนในการให้แต่ละครั้ง นอกจากนี้ยังสามารถเพิ่มธาตุอาหารพืชบางชนิดที่พืชต้องการเพียงเล็กน้อยเพื่อการเจริญเติบโต โดยผสมลงในสารละลายปุ๋ยที่จะให้แก่พืช ซึ่งการให้ปุ๋ยแก่พืชโดยวิธีอื่นทำไม่ได้

เพิ่มช่องทางการตลาดโดยร่วมกับไปรษณีย์ไทย เปิดรับออเดอร์มังคุด โดยผ่านทางหน้าเว็บของไปรษณีย์ไทย และกลุ่มบริหารจัดการโดยรวบรวมผลผลิตส่งให้กับไปรษณีย์ไทย เพื่อส่งต่อลูกค้าปลายทาง

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

ความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร

แปลงใหญ่มังคุด ตำบลวังโดนด อำเภอนายายอาม มีกิจกรรมในการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร ดังนี้

๑. จัดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านหินกอง

๒. แต่งตั้งคณะกรรมการและกำหนดบทบาทที่ชัดเจน ตั้งกฎระเบียบ และข้อตกลงที่เกิดจากการปรึกษาหารือร่วมกันของสมาชิก

๓. มีการประชุม และพบปะแลกเปลี่ยนกันเป็นประจำ

ความสามารถของประธานองค์กรเกษตรกรในการเป็นผู้จัดการ

การบริหารงานกิจกรรมของกลุ่มแปลงใหญ่มังคุด ตำบลวังโดนด อำเภอนายายอาม

นายสมศักดิ์ เลขการ ทำหน้าที่เป็นประธานแปลง มีความรู้ความสามารถในเรื่องการผลิต มังคุดคุณภาพ มีความเสียสละ และมีบุคลิกเป็นผู้นำ มีความสามารถในการบริหารและเป็นผู้นำด้านต่างๆ มีความคิดก้าวหน้า และยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาปรับใช้ในการทำการเกษตร และถ่ายทอดให้กับสมาชิก ได้ทำตาม โดยมีตำแหน่งทางสังคม และเป็นวิทยากรในเวทีต่างๆ ดังนี้

ตำแหน่งทางสังคม

๑. ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ตำบลวังโตนด อำเภอनाายายอาม จังหวัดจันทบุรี
๒. ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
๓. ประธานกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

การทำหน้าที่วิทยากร

บรรยายให้ความรู้ในเรื่อง เทคโนโลยีการผลิตมังคุดคุณภาพ การผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพคุณภาพสูง การผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง เพื่อลดต้นทุนการผลิต และการทำบัญชีครัวเรือน ให้กับกลุ่มแปลงใหญ่ในพื้นที่อำเภอนายายอาม

นายมณี ภาระเปลื้อง ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการแปลง มีความรู้ความสามารถในเรื่องการผลิต มังคุดคุณภาพ มีความเสียสละ และมีบุคลิกเป็นผู้นำ มีความสามารถในการบริหารและเป็นผู้นำด้านต่างๆ มีความคิดก้าวหน้า และยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาปรับใช้ในการทำการเกษตร และถ่ายทอดให้กับสมาชิก ได้ทำตาม โดยมีตำแหน่งทางสังคม และเป็นวิทยากรในเวทีต่างๆ ดังนี้

ตำแหน่งทางสังคม

ดำรงตำแหน่งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลวังโตนด อำเภอनाายายอาม จังหวัดจันทบุรี

การทำหน้าที่วิทยากร

บรรยายให้ความรู้ในเรื่อง เทคโนโลยีการผลิตมังคุดคุณภาพ การผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง เพื่อลดต้นทุนการผลิต และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (GAP) ให้กับกลุ่มแปลงใหญ่ในพื้นที่อำเภอนายายอาม

การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและประหยัด

๑. ลดการใช้สารเคมี และปุ๋ยเคมี โดยการใช้สารชีวภัณฑ์ ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยน้ำหมัก-ชีวภาพคุณภาพสูง
๒. สมาชิกมีการปลูกพืชหลากหลายชนิด เช่น ปลูกหมากแซมในสวนมังคุด เพื่อใช้พรางแสง การปลูกพืชแนวกันชน การปลูกพืชผักสมุนไพร
๓. การตัดหญ้าแทนการใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศภายในสวน และนำเศษหญ้าที่ตัดมาเป็นปุ๋ย และวัสดุคลุมดินเพื่อรักษาความชื้นภายในสวน

การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

๑. การใช้น้ำตามความต้องการของมังคุด
๒. การให้ปุ๋ยพร้อมกับระบบน้ำ ทำให้ลดการให้น้ำจากการใส่ปุ๋ย
๓. สมาชิกมีการปรับปรุงแบบการให้น้ำแบบลากสาย มาเป็นระบบน้ำแบบสปริงเกอร์ เพื่อโดยระบบรดน้ำสปริงเกอร์สามารถตั้งเวลารดน้ำได้ รดน้ำได้เป็นวงกว้าง ประหยัดแรง และเวลา

ประหยัดน้ำ เนื่องจากสามารถคุม และกำหนดเวลา ปริมาณในการรดน้ำต้นไม้ได้ ช่วยทำให้พื้นที่บริเวณสวนของคุณมีอุณหภูมิเย็นขึ้น เพิ่มความชื้นในอากาศได้ดี

การทำการเกษตรที่สอดคล้องกับระบบนิเวศ

๑. การใช้น้ำตามความต้องการของมังคุด
๒. ลดการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี โดยการใช้สารชีวภัณฑ์ ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพคุณภาพสูง
๓. สมาชิกมีการปลูกพืชหลากหลายชนิด เช่น ปลูกหมากแซมในสวนมังคุด เพื่อใช้พรางแสง การปลูกพืชแนวกันชน การปลูกพืชผักสมุนไพร
๔. การตัดหญ้าแทนการใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศภายในสวน และนำเศษหญ้าที่ตัดมาเป็นปุ๋ย และวัสดุคลุมดินเพื่อรักษาความชื้นภายในสวน
๕. สมาชิกมีการปลูกพืชแบบผสมผสาน เพื่อลดความเสี่ยงจากความผันแปรของราคาผลผลิต ในการดำเนินระบบการเกษตรที่มีเพียงกิจกรรมเดียว ที่มีการผลิตเป็นจำนวนมาก ผลผลิตที่ได้เมื่อออกสู่ตลาดพร้อมกัน ไม่ว่าจะเป็นข้าว พืชไร่ ไม้ผล หรือพืชผัก เมื่อมีปริมาณเกินความต้องการของตลาด ย่อมทำให้ราคาของผลผลิตต่ำลง การแปรเปลี่ยนพื้นที่นาหรือไร่บางส่วนมาดำเนินการ ระบบเกษตรผสมผสาน จะสามารถช่วยลดความเสี่ยงจากความผันแปรของราคาผลผลิตในตลาดลงได้ มีสมาชิกที่ทำการผลิตปลูกพืชแบบผสมผสาน

ลดการใช้สารเคมีที่มีผลเสียสิ่งแวดล้อม

๑. ให้สมาชิกมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม ตามมาตรฐาน GAP กล่าวคือ ให้สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจในการใช้สารเคมีที่ถูกต้องและเหมาะสม มีการสำรวจตรวจสอบ ตัดสินใจ เลือกวิธีการที่เหมาะสม และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม
๒. จัดการฝึกอบรมให้สมาชิกผลิตสารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้สารเคมี เช่น การผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มา การผลิตน้ำหมักชีวภาพคุณภาพสูง และการผลิตปุ๋ยอินทรีย์

๙. ปัญหา อุปสรรค

ปัญหา

๑. ไม่สามารถผลิตมังคุดคุณภาพให้เพียงพอกับความต้องการของตลาดได้
๒. เกษตรกรบางรายยังมีการขายมังคุดแบบเหมารวมไม่มีการคัดเกรด
๓. ขาดแคลนแรงงานในช่วงที่มีผลผลิตมาก
๔. สภาพดินฟ้าอากาศไม่อำนวยทำให้ ไม่สามารถควบคุมปริมาณผลผลิตได้
๕. การวางแผนการตลาดยังทำไม่ได้สมบูรณ์ เนื่องจากปริมาณผลผลิตไม่แน่นอน
๖. ไม่มีสิ่งในพื้น

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

กลุ่มได้มีการกำหนด คำประกาศภารกิจ (Mission statement) ดังนี้

“เป็นกลุ่มผลิตมังคุดที่มีคุณภาพ และมีตลาดรองรับอย่างยั่งยืน”

กลุ่มแปลงใหญ่มังคุดตำบลวังโตนด กำหนดรูปแบบธุรกิจหลัก คือ การรวบรวมผลผลิตเพื่อขายร่วมกัน กล่าวคือ มีการรวบรวมผลผลิตของมังคุดคุณภาพ แบ่งแยกตามเกรด เพื่อจำหน่ายให้ผู้รับซื้อผลผลิต (ส่งออก)

โครงการที่นำเสนอ (The Proposal)

การรวมกลุ่มแปลงใหญ่มังคุด เพื่อทำการรวบรวมผลผลิตขายร่วมกัน เพื่อให้ได้ราคาที่ดี และมีตลาดรองรับในช่วงที่ผลผลิตออกมาในปริมาณมาก โดยมีตลาดโดยตรงในการขาย และนำสินค้ามาใช้ในการแปรรูป

- ความคิดเกี่ยวกับธุรกิจ (Business Idea)

เกษตรกรเดิมขายมังคุดแบบต่างคนต่างขายในตลาดทั่วไป ซึ่งพ่อค้าจะกดราคา ดังนั้น จึงมีการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อรวบรวมผลผลิตขายร่วมกัน เพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองราคา

- ผลิตภัณฑ์/บริการ (Product / Service)

คัดเกรดให้ตรงตามความต้องการของตลาด ผลิตให้ได้คุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด เน้นตลาดส่งออกเป็นหลัก

- ประเภทของผลิตภัณฑ์ (Product range)

แยกเกรด ดังนี้

๑. มักรวม คือ ขนาดผลต้องไม่รอดห่วงฟ้า และมีลักษณะผิวมัน ๙๕% มีน้ำหนัก ๘๐ กรัมขึ้นไป
๒. มักราย คือ ขนาดผลต้องไม่รอดห่วงฟ้ามีน้ำหนัก ๘๐ กรัมขึ้นไป
๓. มักริ้ว คือ มีลักษณะผิวมัน และขนาดผลไม่รอดห่วงขาว มีน้ำหนัก ๖๕-๘๐ กรัม
๔. กาก คือ ขนาดผลต้องไม่รอดห่วงฟ้า มีน้ำหนัก ๘๐ กรัมขึ้นไป
๕. ตกไซส์ คือ มังคุดที่มีลักษณะ หูสองหู วงงหัก ขนาดผลรอดห่วงขาว
๖. ดำ คือ มังคุดดำไม่ตกดิน
๗. แดก

ซึ่งการแบ่งเกรดทั้ง ๗ ชนิดนี้ เพื่อให้ตรงตามความต้องการของกลุ่มลูกค้า

- จุดขาย (Unique Selling Point)

ผิวสวย หูเขียว ลูกใหญ่ สดใหม่ ผลผลิตของสมาชิกมีคุณภาพเหมือนกัน

ตลาดมังคุดแปลงใหญ่ แบ่งการตลาดออกได้ ดังนี้

๘๐% เพื่อการส่งออก

๑๕% เพื่อการบริโภคภายในประเทศ

๕% เพื่อการแปรรูป

ตลาด (The Market)

การตลาดส่วนใหญ่ ๘๐% เป็นตลาดส่งออกไปประเทศจีน ส่วนอีก ๒๐% เป็นตลาดในประเทศ และเพื่อนบ้าน

โดยปกติการค้าขายมังคุดทั่วไป จะเป็นการซื้อขายกับพ่อค้าคนกลาง หรือตามจุดรับซื้อข้างทาง จะถูกกำหนดราคาตามที่พ่อค้าตั้งราคาให้ ซึ่งจะถูกลงราคา แต่เมื่อทำการรวมกลุ่ม เพื่อให้มีอำนาจในการต่อรองราคา ทำให้ราคาผลผลิตของกลุ่มสูงกว่าตลาดทั่วไป หรือตลาดข้างทาง

๑๑. ข้อเสนอแนะ

ในการพัฒนากลุ่มแปลงใหญ่มังคุด หมู่ ๙ ตำบลวังโตนด อำเภอนายายอาม ได้เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ตั้งแต่ปี ๒๕๖๐ ถึง ปี ๒๕๖๑ และจะไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ ทำให้กลุ่มมีการวางแผนการพัฒนา ดังนี้

- การใช้เงินทุนหมุนเวียนของกลุ่มเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่ม เช่น การผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อจำหน่ายให้กับสมาชิก การรวบรวมผลผลิตมังคุดเพื่อทำการตลาดแบบประมูล และจำหน่ายในรูปแบบออนไลน์
- ขยายกิจกรรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ให้กับบุคคลอื่นนอกกลุ่มเพื่อเป็นรายได้เพิ่มเติมให้กับกลุ่ม
- ผู้ที่ทำหน้าที่ผู้จัดการแปลง เป็นตัวแทนในการประสานงานเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งอื่นเพื่อเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงาน

